

**Rolul bursei: pretul de referinta si
 mediul transparent de tranzactionare**

**The PX Role: reference price &
 transparent marketplace**

tendinte actuale / actual trends

**Energy Forum 2010
Central & Southeast Europe**

**Victor Ionescu
Lucian Palade**

Piata este vitala pentru concurenta, siguranta alimentarii si dezvoltare durabila

Serviciile pe care numai bursa de energie electrica le poate oferi:

- Pret de referinta credibil
- Facilitati de tranzactionare pe diferite orizonturi de timp sub forma unor produse bursiere lichide
- O eficienta ajustare a portofoliului
- Preluarea riscului de contraparte
- Corecta alocare a capacitatii transfrontaliere prin furnizarea unor fluxuri adecvate si maximizarea utilizarii acestora

COROLAR:

Produsele de tranzactionare ale burselor sustin decizia investitionala furnizand preturi de referinta pentru: combustibili (gaz,carbune), certificate (emisiile, CO2, eficienta), nu in cele din urma energie electrica pe diferite orizonturi de timp.

Provocari:

- Lichiditate (aceasta aduce consistenta pretului)
- Eficienta (produse adecvate)
- Cea mai scurta cale ca energia sa se transforme in bani (rol de contraparte bine implementat).

Bursele ii ajuta pe participanti sa descopere pretul si pe investitori sa il prognozeze.

The market is vital for competition, security of supply and sustainable development.

The services which only PXs can provide:

- Reliable price reference
- Trading facilitation on different term horizons in liquid PX products
- Efficient portfolio adjustment
- Counterparty risk undertaking
- Correct XB capacity allocating through adequate flows providing, thereby maximizing the capacity utilization

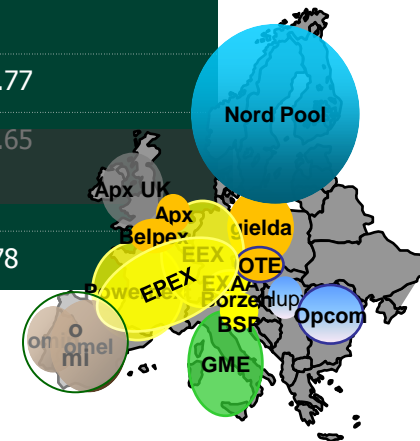
The challenges:

- Liquidity (bringing price consistency)
- Efficiency (appropriated products)
- Shortest way electricity becomes money (well tailored counterpart role).

The PXs support the players to daily discover the price and investors to foresee it on long term.

Initiativa publica si initiativa privata in stabilirea unei pietee cu dimensiune nationala / regionala *Public vs. private initiative to build national / regional marketplace*

an	Operator/bursa	actionariat	Guvernanta dominanta	Legislatia nationala	Reglementator Energie	Lichiditate (% cota de piata) Aprilie 2010
1998	OMEL	diversificat	privat	✓	✓	67.75/61.49
1995	Nord Pool	OTS	in principal public (exclusiv OTS)	✓	✓	73.52
ianuarie 2005	GME	GSE (stat)	public	✓	✓	57.41
1999	APX - ENDEX Belpex	OTS	public (exclusiv OTS electricitate & gaz)	✓	✓	25.24
2001, fuziunea EEX - LPX	EEX EPEX (Germany/ Austria)	diversificat	privat	✓, (CO2)	acorduri voluntare	36.71
iulie 2001	Powernext EPEX (France-)	diversificat	public/ privat (HGT – OTS detin 52%)	-	-	10.89
august 2000	OPCOM	OTS	public	✓	✓	15.77
ianuarie 2006	Belpex	TSO+PXs	public (Powernext doar 10%)	✓	✓	11.65
iunie 2001	EXAA	diversificat	privat	-	-	8.78

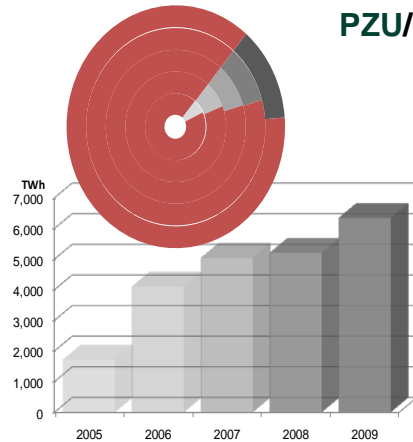

Alte burse/operatori: OTE (Republica ceha): public (minister); TGE (Polonia): public/privat; Borzen: public (minister); Borzen SP: public/privat; HUPX: public (OTS); OMIP (90% public).

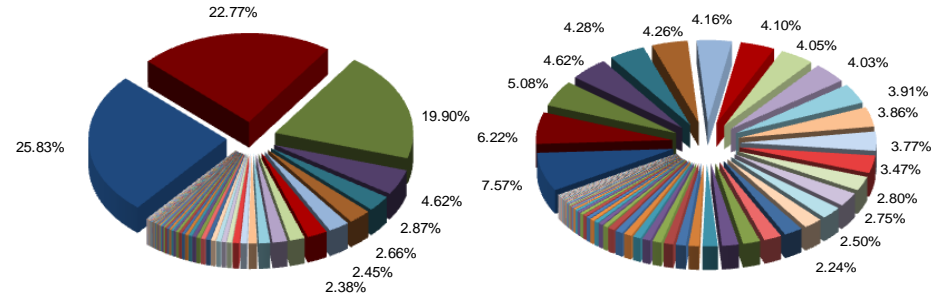
“Gestionarea centralizata a transportului si rezervelor de catre un operator de sistem realizeaza castigul cel mai important prin coordonare, in timp ce pietele la termen pentru energie largesc concurenta si promoveaza eficienta permitand participantilor sa-si gestioneze propriile operatii.”

“...arhitectura pietei este caracterizata in principal de o secventa de piete la termen iar scopul lor comparat cu prerogativele operatorului de sistem este de a integra operatiunile dincolo de simpla protejare a sistemului de transport.”

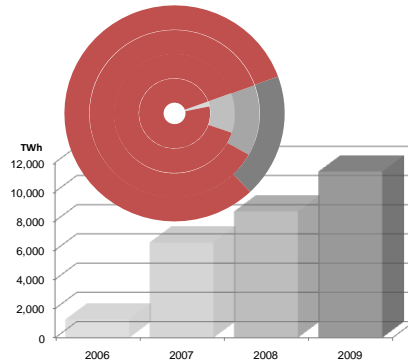
Robert Wilson: Architecture of Power Markets, RESEARCH PAPER SERIES GRADUATE SCHOOL OF BUSINESS, STANFORD UNIVERSITY

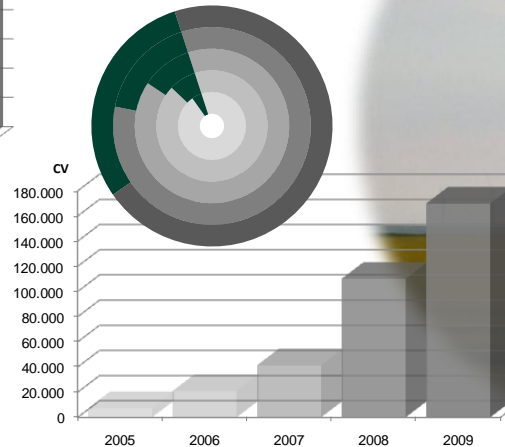
toate pietele centralizate / all centralised markets

Contracte bilaterale / Physical Forward

Certificate verzi / Green certificates

CENTRALIZARE vs. DESCENTRALIZARE

Este descentralizarea un proces care evolueaza continuu, paralel cu procesul continuu de deschidere a pietei? Exista limite? Este "optimizarea" un motiv suficient de puternic pentru a justifica centralizarea? (modelul nodal si metoda flow-based). Acopera "liberalizarea" pietei intreaga semnificatie a "descentralizarii" ?

Descentralizare:

- separarea operarii sistemului de transport de activitatile comerciale (unbundling) dar si
- separarea **calculului modelului de retea** (rolul OTS) de **tranzactiile comerciale** (rolul burselor)

Separarea calculului capacitatii disponibile intre zone de pret de stabilirea pretului pentru fiecare zona de pret vs. integrarea functiilor printr-o entitate unica pentru ambele functii

Cuplarea pietelor (market coupling) : alocarea capacitatilor (implicit) si tranzactionare / stabilire pret (actiunea explicita)

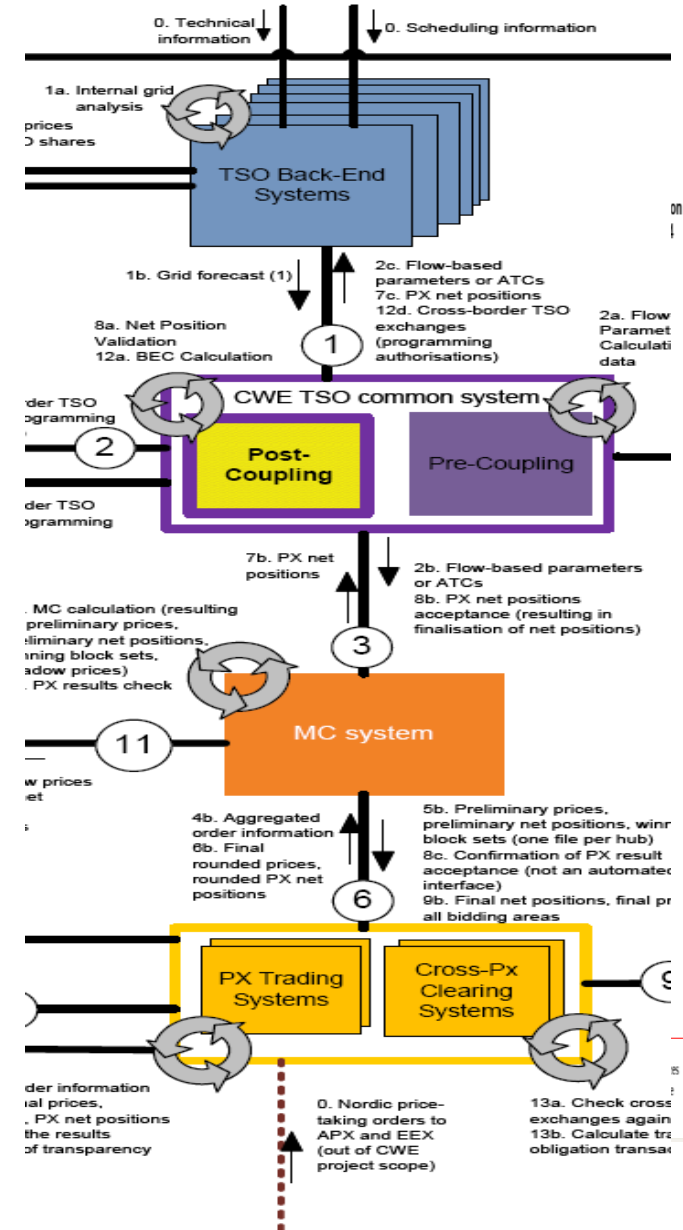
Compromis: OTS transfera burselor functia de alocare a capacitatilor ; bursele indeplinesc aceasta functie ca serviciu , in timp ce tranzactionarea / stabilirea pretului este functia lor intrinseca.

Centralizarea calculului modelului de retea : CAO (in principiu pozitiva si oricum ceruta de legislatia europeana dar nu universal acceptata: **dpdv politic: in SEE / dpdv metoda in CEE**)

Centralizarea (pozitiva?) a procesului de stabilire a pretului la nivel regional / european

(! EMCC Hamburg nu stabileste pretul si metoda utilizata nu este "cuplarea prin pret")

"dome coupler"(ing) (entitate /functie unica) vs. integrare orizontala
"concurent de-centralised market coupling"

CONCLUZII : BURSELE IN CONTEXTUL EFORTURILOR REGIONALE DE DESCHIDERE REALA A PIETEI

- Baza politica pentru deschiderea pietei in tarile membre UE si a partilor contractante din cadrul comunitatii energetice (regiunea sud est europeana) va fi decizia asupra eliminarii progresive a preturilor reglementate din pietele angro si cu amanuntul, precum si decizia ca indiferent de forma de proprietate si gradul de concentrare a activelor de productie, energia electrica sa fie eliberata pentru tranzactionarea pe piata prin metode specifice, acestea fiind **licitatiile publice** si **VPP**.
- Odata eliberata pentru tranzactionare energia electrica trebuie sa beneficieze de pietele centralizate necesare pentru tranzactionarea pe diferite orizonturi de timp.
- Entitatilor insarcinate la nivel national cu organizarea pietelor centralizate trebuie sa le fie acordata atentia necesara si sa le fie intarita pozitia prin mijloace legislative si de reglementare.
- Integrarea pietelor nationale trebuie sa fie incurajata in baza deciziei Forumului european al reglementatorilor in domeniul energiei electrice (Roma) privind modelul cuplarii prin pret, in timp ce modelul retelei de transport si alocarea capacitatilor ar trebui sa urmareasca indeaproape modelul aplicat curent in regiunea central vest europeana.

- **GENERATION.** Keep the assets in one hand or many, either public or private, but unleash the commodity for the market not wasting it but ensuring that generators receive real price; it helps generators for investment and avoid further distortion of market price.
Provide public auctions for state owned incumbents against too low price (state aid) and VPP for private consolidated companies to defend competition (mitigate market power) and allow new entries.
Question: who plays role of DG COMP within the 8th region?
- **REGULATED PRICES.** Think carefully on the balance between competitive segment and regulated segment as proportion of volumes and costs. Respond to ERGEG 2007 position paper by providing the road map for regulated prices removal and move on.
- **MARKETS.** Set up efficient markets for each contracting term horizon (forward, DAM, intra-day, balancing, ancillary services) according to the current and/or envisaged best practices.
- **PX.** Bust the myth of difficulty in setting up the PX; there are only two issues which PX can not outsource: responsibility towards market participants (membership agreement) and responsibility towards regulator (license conditions).
- **COUPLING.** Choose price market coupling according Florence Forum decision and stay on ATC at least until CWE will decide. Think twice on the size of the bidding areas: not mandatory to be national: see Germany-Austria one zone under EPEX administration. The integration approaches have to balance between regional and internal markets.

Multumim pentru atentie !

Thank You for your attention !

